

Projecte PAC: Programa didàctic inclusiu per atendre a l'aula l'alumnat amb necessitats educatives diverses. Una investigació avaluativa.

Ministeri d'Educació i Ciència (Referència: SEJ2006-01495/EDUC)

# ESCOLA INCLUSIVA I APRENTATGE COOPERATIU

**Pere Pujolàs**

**Fundació Catalana Síndrome de Down**

**16 de novembre de 2009**

## Tres vies de treball per atendre la diversitat

*L'ensenyament **p**ersonalitzat*  
(que s'ajusti a les  
característiques personals de  
cadascun dels estudiants)

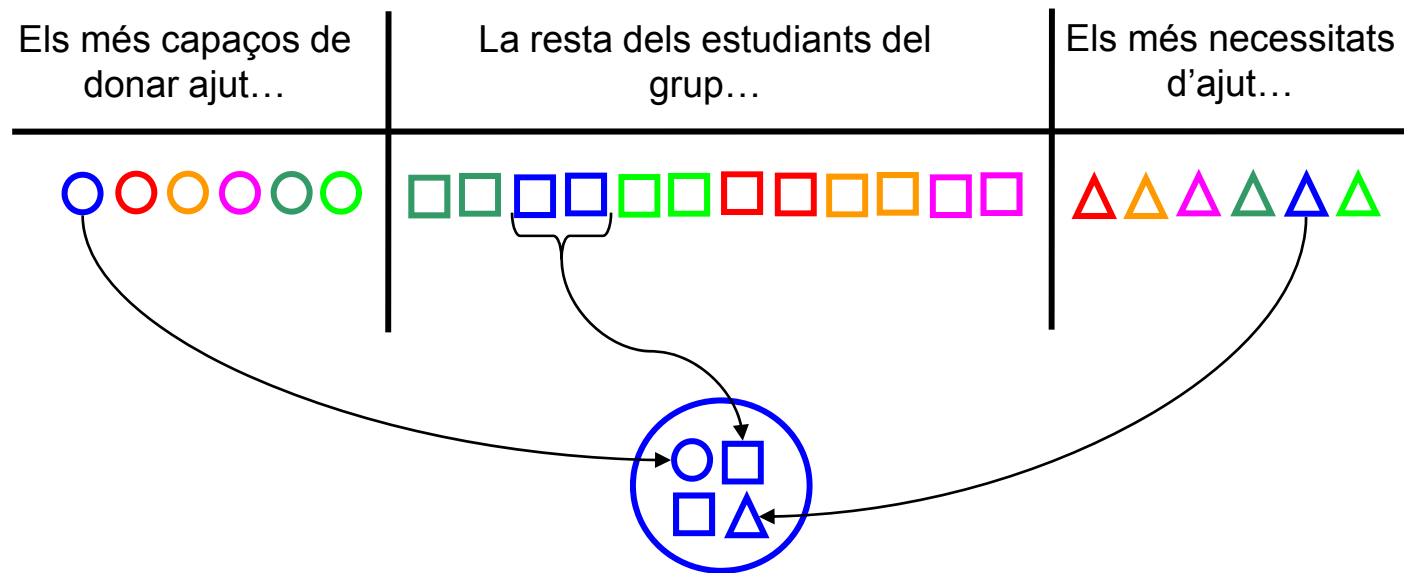
*L'**a**utonomia dels estudiants*  
(que sàpiguen aprendre d'una  
manera com més autònoma  
millor)

*L'estructuració **C**ooperativa  
de l'aprenentatge* (que els  
estudiants s'ajudin  
mútuament a aprendre)

**Són els tres puntals d'un dispositiu pedagògic complex  
que permet atendre junts alumnes diferents (Projecte  
PAC)**

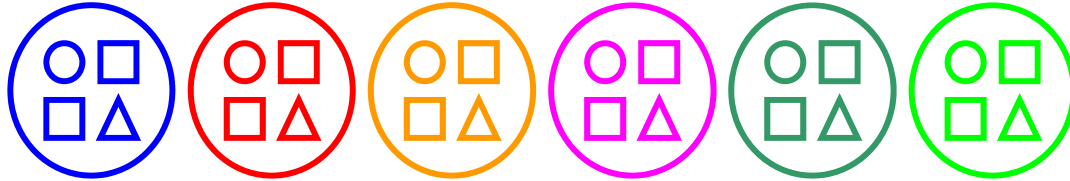
## Formació dels equips

Per formar els equips de composició heterogènia, cal distribuir els estudiants del grup classe en tres sub-grups:

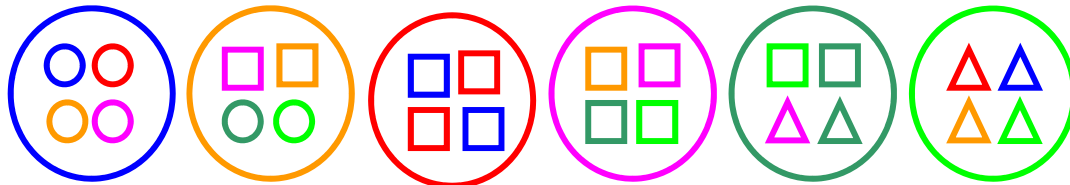


## Formació dels equips

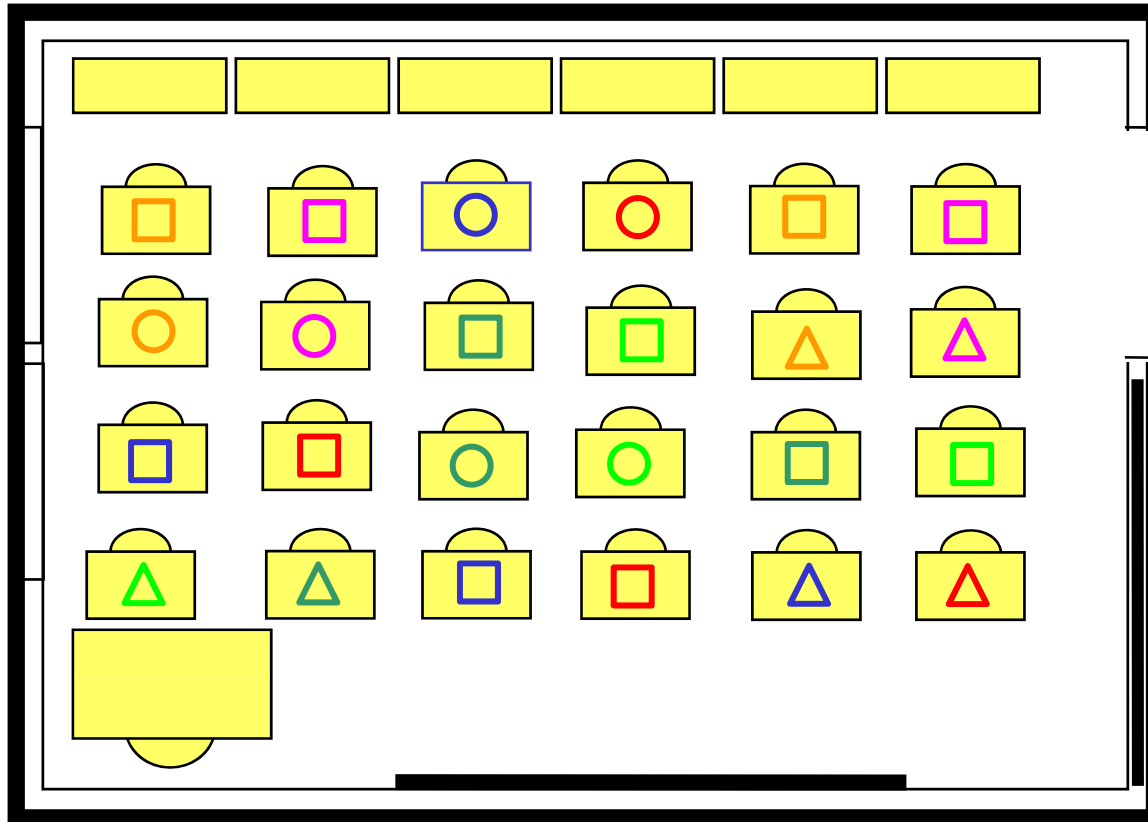
**EQUIPS DE  
COMPOSICIÓ  
HETEROGÈNIA:**



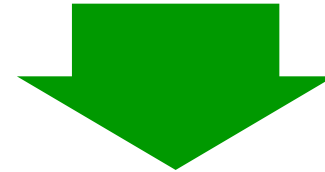
**EQUIPS DE  
COMPOSICIÓ  
HOMOGENÈIA:**



## Classe organitzada de forma individual



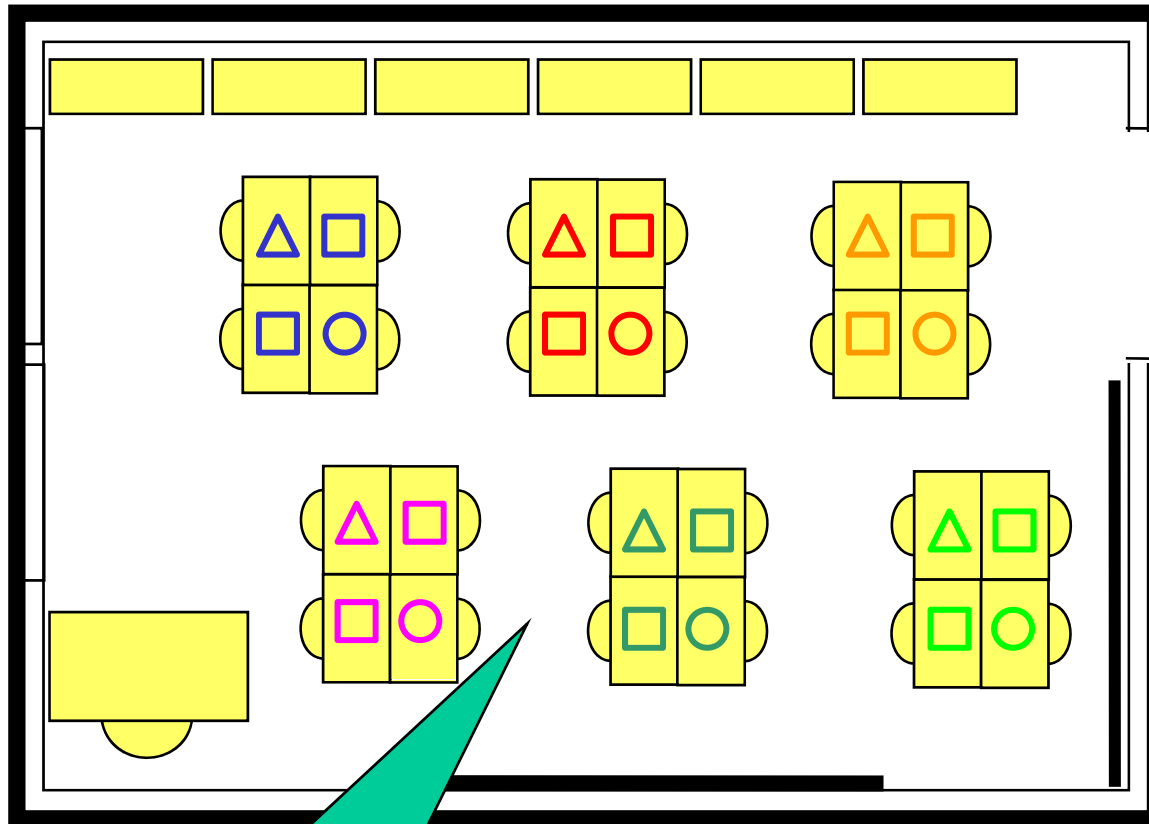
- Interacció professorat/alumnat
- Treball individual



És difícil assegurar la **participació igualitària** de tots els alumnes.

No s'aprofita la **interacció alumne/alumne**

## Classe organitzada de forma cooperativa (Equips heterogenis)

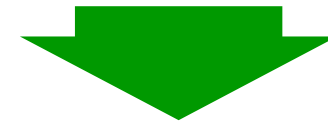


Distribució més adequada per **aprendre alguna cosa nova.**

- Interacció professorat/alumnat + Interacció alumne/alumne
- Treball individual + treball en equip (distribució heterogènia)

**Possible combinació d'estructures cooperatives:**

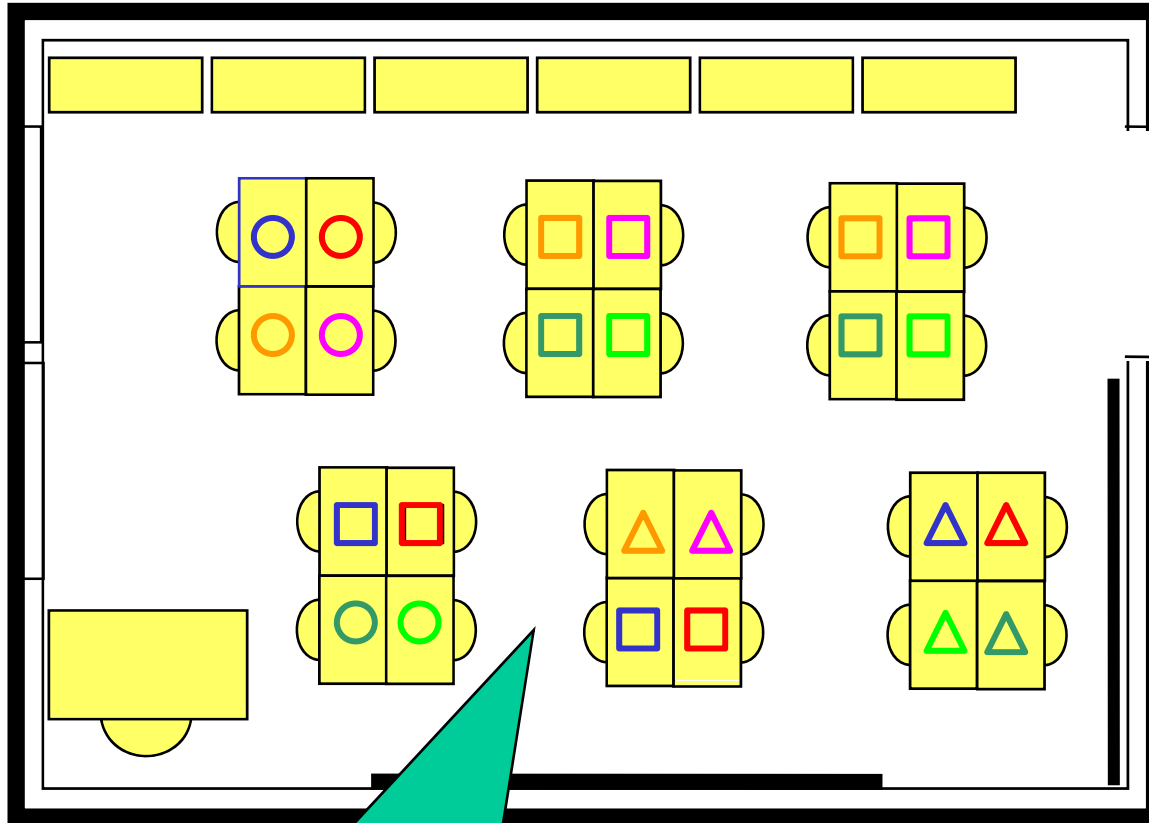
- Llapis al mig
- El número



S'assegura la **participació igualitària** de tots els alumnes.

Hi ha **interacció simultània alumne/alumne**

## Classe organitzada de forma cooperativa (Equips homogenis)



Distribució més adequada per practicar quelcom ja après, al nivell amb què s'ha après.

- Interacció professorat/alumnat + Interacció alumne/alumne
- Treball individual + treball en equip (composició homogènia)

Possible combinació d'estructures cooperatives:

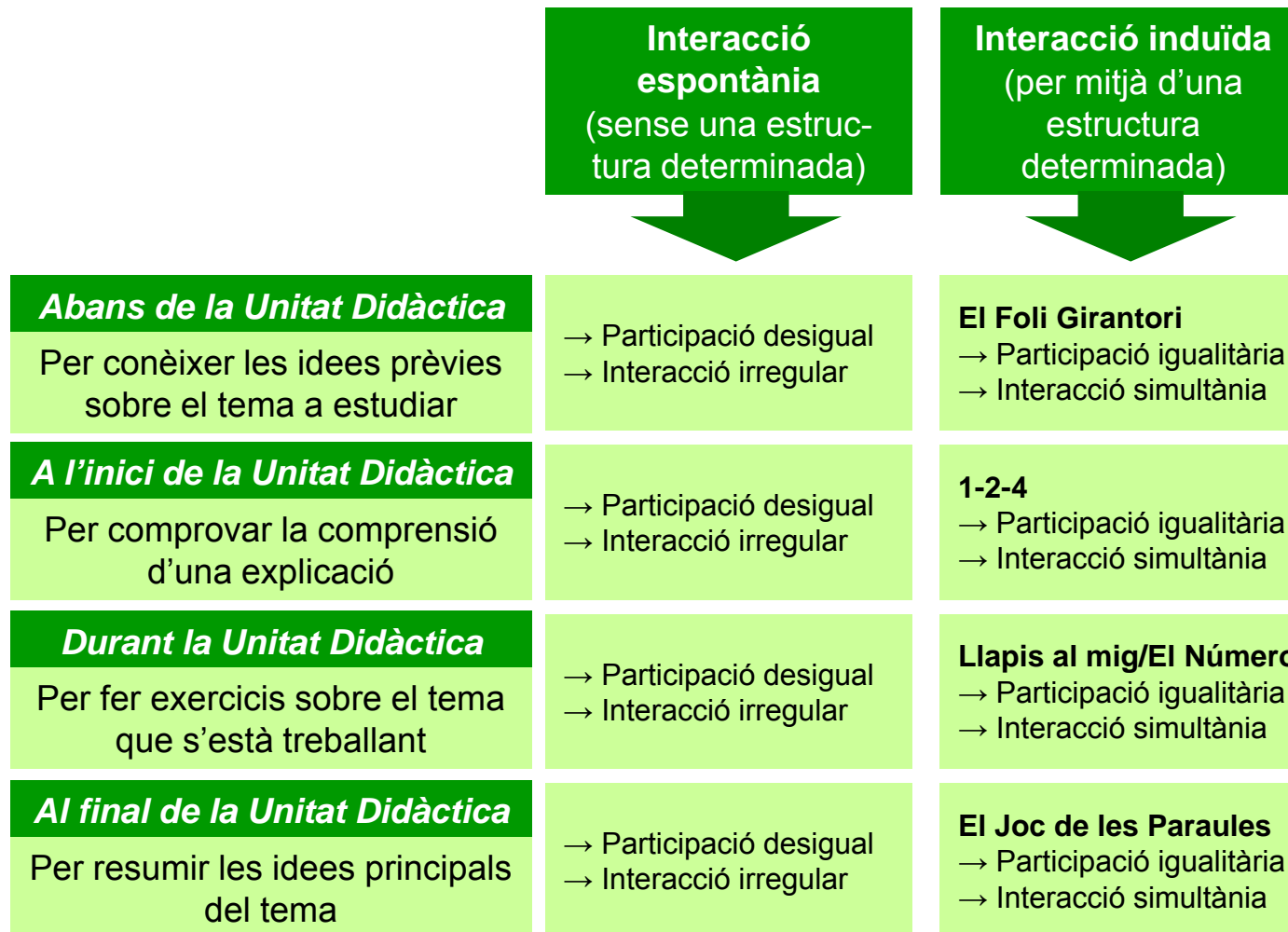
- Llapis al mig
- Un per tots



S'assegura la **participació igualitària** de tots els alumnes.

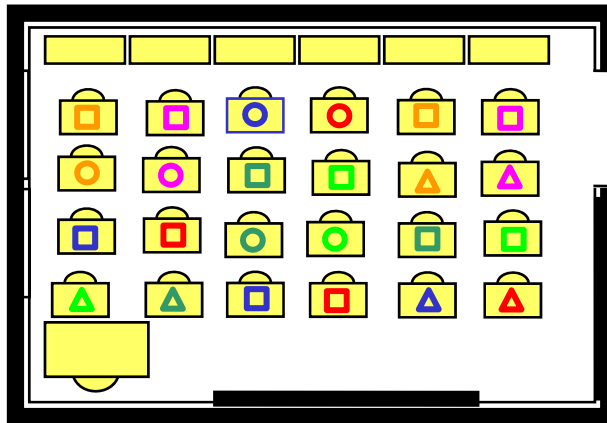
Hi ha **interacció simultània alumne/alumne**

# Unitat didàctica programada de forma cooperativa





### Classe organitzada de forma individual



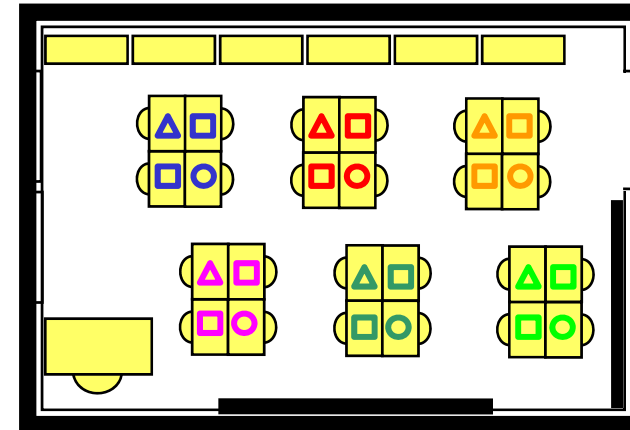
Interacció professor-alumne  
Treball individual

Cada estudiant treballa sol, sense fixar-se en el que fan els altres

S'espera d'ell que aprengui el que el professorat li ensenya

Assoleix aquest objectiu independentment que els altres també els assolixin (**NO HI HA interdependència de finalitats**)

### Classe organitzada de forma cooperativa



Interacció professor-alumne +  
interacció alumne-alumne  
Treball individual + treball en  
equip

Els estudiants formen petits  
equips de treball, per ajudar-se  
i animar-se a l'hora d'aprendre

S'espera de cada estudiant que  
aprengui el que se li ensenya i  
que contribueixi a què ho  
aprenguin els seus companys

Assoleix aquest objectiu si, i  
només si, els altres **TAMBÉ**  
l'assoleixen (**Interdependència  
de finalitats POSITIVA**)

## L'aprenentatge cooperatiu

L'*aprenentatge cooperatiu* és utilitzar amb un a finalitat didàctica el treball en equips reduïts d'alumnes, tot utilitzant una estructura de l'activitat que...

...asseguri al màxim la **participació igualitària** (per tal que tots els membres de l'equip tinguin les mateixes oportunitats de participar)...

...potenciï i aprofiti al màxim la **interacció simultània** entre ells...

... amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts escolars, cadascú fins al màxim de les seves possibilitats, i aprenguin, a més, a treballar en equip.

## L'aprenentatge cooperatiu

Els membres d'un equip d'aprenentatge cooperatiu tenen una **doble responsabilitat**: aprendre ells el que el professorat els ensenya i contribuir a què ho aprenguin també els seus companys d'equip.

I els equips d'aprenentatge cooperatiu tenen una **doble finalitat**:

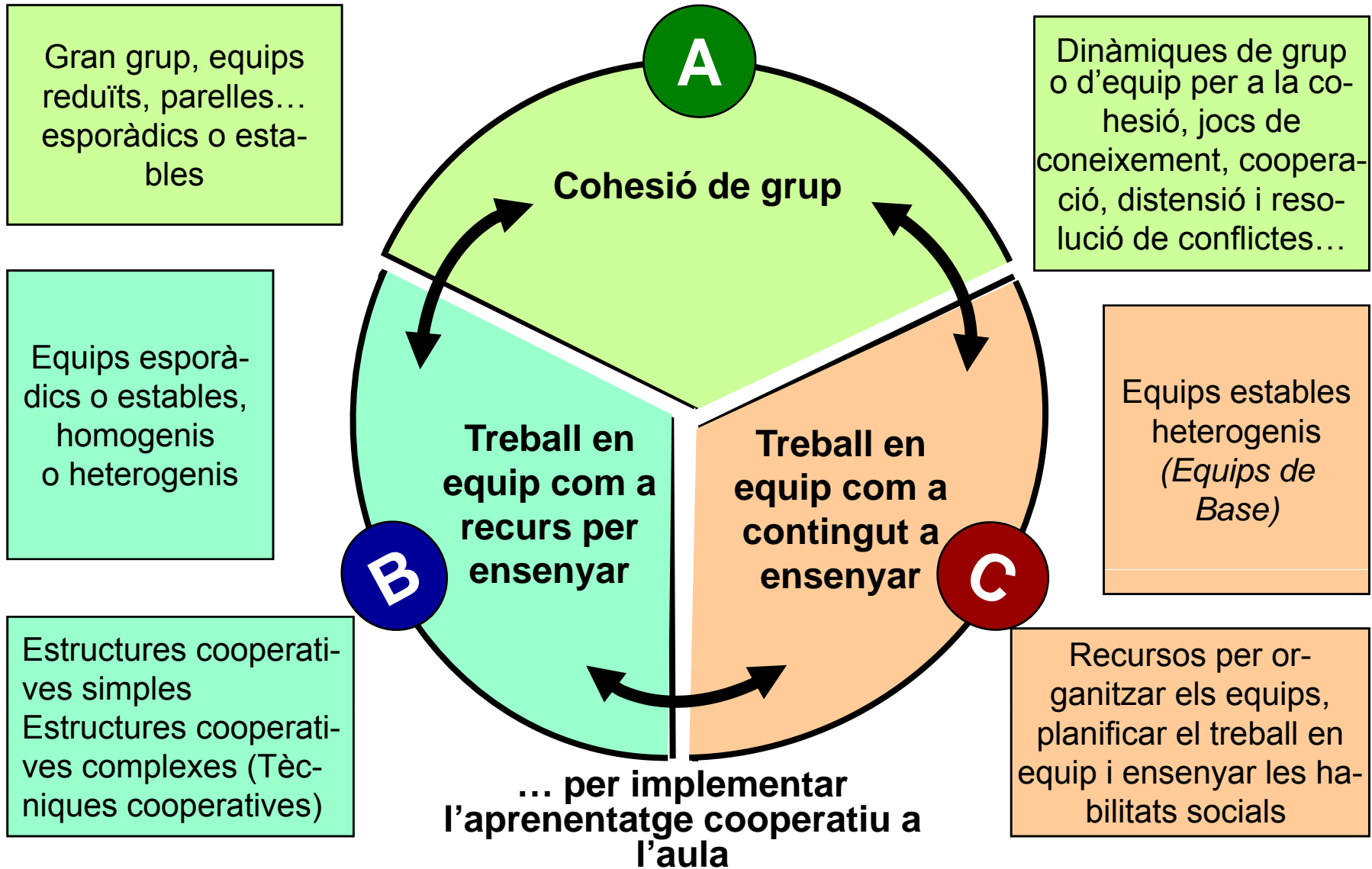
- Aprendre els continguts escolars de les diferents àrees
- Aprendre a treballar en equip, com a un contingut escolar més. És a dir, cooperar per aprendre i aprendre a cooperar...

Una cosa és que els alumnes i les alumnes facin, de tant en tant, algun **“treball en equip”** i una altra cosa molt diferent és tenir estructurada la classe de forma més o menys permanent, en **“equips de treball”** en els quals s'ajudin i s'animin mutuament a l'hora d'aprendre...

## Avantatges de l'aprenentatge cooperatiu

- Les experiències d'aprenentatge cooperatiu, comparades amb les de naturalesa competitiva i individualista, afavoreixen l'establiment de relacions entre els alumnes molt més positives, caracteritzades per la simpatia, l'atenció, la cortesia i el respecte mutu.
- Aquestes actituds positives dels alumnes, en una estructura cooperativa de l'aprenentatge, s'estenen, a més, al professorat i al conjunt de la institució escolar.
- L'organització cooperativa de les activitats d'aprenentatge, comparada amb organitzacions de tipus competitiu i individualista, és netament superior pel que fa al nivell de rendiment i de productivitat dels participants.
- Les estratègies d'aprenentatge cooperatiu afavoreixen l'aprenentatge de tots els alumnes: no només dels que tenen més problemes per aprendre, sinó també dels més capaços.
- Els mètodes d'ensenyança cooperatius afavoreixen l'acceptació de les diferències entre els alumnes corrents i els integrats.
- L'ensenyança cooperativa modifica les relacions interpersonals en quantitat i qualitat entre els alumnes corrents i els integrats.
- Els mètodes cooperatius aporten noves possibilitats al professor: permeten l'atenció personalitzada dels alumnes i l'entrada de nous professionals dins de l'aula.

## Àmbits d'intervenció...



# Continguts del Programa CA/AC

## 1. La cohesió del grup (Àmbit d'intervenció A)

**Dinàmiques de Grup, estratègies i activitats:**

- Per fomentar el consens en la presa de decisions
- Per afavorir la relació entre els alumnes i el coneixement mutu
- Per facilitar la participació dels alumnes en la inclusió d'algun company amb discapacitat i afavorir el coneixement mutu
- Per demostrar la importància del treball en equip i demostrar la seva eficàcia
- Per preparar i sensibilitzar l'alumnat per treballar de forma cooperativa

## 2. El Treball en equip com a recurs per ensenyar: introduir i fomentar el treball en equip (Àmbit d'intervenció B)

**Estructures (de l'activitat) cooperatives simples**

**Estructures (de l'activitat) cooperatives complexes (= Tècniques Cooperatives)**

## 3. El treball en equip com a contingut a ensenyar: aprendre a treballar en equip (Àmbit d'intervenció C)

**Instruments didàctics per afavorir l'organització interna dels equips (Quadern de l'Equip i Plans de l'Equip)**

## A manera de conclusió

- Darrera d'un plantejament inclusiu de l'educació hi ha, sens dubte, un "ideal de vida": l'opció per una determinada "forma de viure" i una determinada "forma de conviure".
- És això un somni, una utopia?
- La nostra principal feina com a educadors (pares, mares i mestres) és justament esforçar-nos per un ideal, en lloc d'acceptar resignadament les condicions insuficients i menys desitjables del "statu quo".
- No hem d'oblidar que **"l'educació que donem als estudiants demà, no pot ser millor que la que somiem avui"** (Marsha Forest).